

*Honden opvoeden en trainen
voor Dummies*

3e editie

Jack Volhard
Wendy Volhard

BBNC
uitgevers

Amersfoort, 2016

Inhoud

.....

Over de auteurs	xvii
Dankwoord	xix
<i>Inleiding</i>	1
<i>Deel 1: Voorbereidingen treffen voor een succesvolle training</i>	7
Hoofdstuk 1: Hondentraining: belangrijk voor de veiligheid van je hond en je eigen gezondheid	9
Wat houdt training precies in?	10
Een goed getrainde hond herkennen	11
Een trainingsmethode kiezen	13
Vooraf: nadenken over het gewenste ras	14
Traditionele training	15
Clickertraining	18
Vijf basiscommando's die elke hond moet kennen	19
Factoren die van invloed zijn op het succes	19
Een goede relatie hebben met je hond	19
Je hond gezond houden	20
Prioriteit geven aan de trainingstijd	20
Training voor gevorderden	21
Het Canine Good Citizen-diploma	21
Hoe honden mensen kunnen helpen	21
Een oefening om mee te beginnen	22
Hoofdstuk 2: Elementaire hondensychologie: je hond leren kennen	25
Erachter komen wat je hond denkt	25
De hond lezen	26
Wat te doen als je je hond niet op tijd leest	26
Omgaan met afleiding	27
Het instinctieve gedrag van je hond herkennen	28
Prooidrift	28
Roedeldrift	30
Verdedigingsdrift	31
Hoe de driften van invloed zijn op de training	32
Het persoonlijkheidsprofiel van je hond bepalen	33
Hoe wil je dat je hond reageert	37
De driften opwekken	38
Van drift wisselen	39
Driften op de training toepassen	40
In de gaten houden wie wie aan het trainen is	43

Hoofdstuk 3: Trainingsvaardigheid ontwikkelen	45
De innerlijke hond beschouwen	46
Rasspecifieke eigenschappen	46
Temperament	47
Mentale gevoeligheid	48
Reacties op visuele prikkels	48
Gevoeligheid voor geluid	49
Gevoeligheid voor aanraking	50
De nadruk op de gevolgen van stress	51
De definitie van stress	51
De symptomen van stress herkennen	52
De oorsprong van stress, intrinsiek en extrinsiek	52
Stress en het vermogen om te leren	53
Trainen met stress en afleiding	54
Omgaan met stress	54
De trainingsomgeving bepalen	54
Een goed begin	55
De sociale behoeften van je hond	55
De emotionele behoeften van je hond	56
De voedselbehoefte van de hond	57
Het aandeel van de baas tijdens het trainen	57
Weten wat je verwachtingen zijn	57
Je eigen houding begrijpen	59
Consequent zijn met commando's en je stembuiging	60
De training: consequent zijn en doorzetten	61
Het woord 'nee' beperken	61
Commando's herhalen	62
Hoofdstuk 4: De belangrijke rol van voeding en gezondheid bij de training	63
Het juiste voer voor je hond kiezen	64
Nero's huidige voer evalueren	65
Welke voedingsstoffen heeft je hond nodig?	65
De waarde van vet – met mate	70
Het juiste voer voor je hond kiezen	74
Een nieuw dieet voor je hond	80
De juiste supplementen kiezen	81
Veelvoorkomende gezondheidskwesties die gedrag en training beïnvloeden	82
Keuzes maken met betrekking tot vaccineren	83
De opkomst van honden-hypothyroidisme	86
Aandacht voor de rug: de bottenkraker	88
Angst, spanning en andere condities behandelen met homeopathie	88
Chronische aandoeningen behandelen met acupunctuur	90
Hoofdstuk 5: Jezelf voorbereiden op de training	91
De juiste trainingslijn en -halsband kiezen	92
Een lijn kiezen	92
Een halsband kiezen	93
Belonen: voer gebruiken bij de training	97
De ideale beloning kiezen	97
Voor speeltjes kiezen wanneer voer niet werkt	98

Andere hulpmiddelen ter overweging	98
Een hoofdband gebruiken	99
Je hond een tuig aanmeten	100
Elektronische en overige trainingsmiddelen	100
De Pet Corrector	104

Deel II: Omgaan met je pup 105

Hoofdstuk 6: De puppyperiode doorstaan 107

De vroege ontwikkeling van je puppy begrijpen	107
Van de geboorte tot zeven weken	108
Iedereen leren kennen: week 7-12	110
Ineens is hij bang: week 8-12	111
Nu wil hij graag naar buiten: vanaf 12 weken	112
Omgaan met de lastige periode: van 4 maanden tot 2 jaar	113
Het grillige gedrag van de onvolwassen hond doorstaan	113
Wat te doen als de pup de andere sekse ontdekt	114
Het verband tussen hormonen en gedrag	115
De hond is eindelijk volwassen	116
Castratie als hulpmiddel bij gedragsproblemen en training	116
Voordelen van castratie	117
Nadelen van castratie	118
Het beste tijdstip voor castratie	119

Hoofdstuk 7: Je puppy een goede start geven 121

Je voorbereiden op de komst van je pup	121
Het thuis van je pup: een bench klaarmaken	122
Het menu van je pup: een goed dieet en een voer- en drinkbak kiezen	124
Puppy-toebehoren	125
Speeltjes voor de pup	125
Je pup is thuis: wat nu?	126
Nero zijn plaats in zijn nieuwe huis laten vinden	127
Puppy's met kinderen kennis laten maken	127
Kennismaken met andere huisdieren	129
Aandacht besteden aan de zindelijkheid	129
Een slaapplekje vinden voor je pup	130
Beginnen met de training	131
Wennen aan de naam	131
De pup laten wennen aan een halsband	131
Je pup leren rustig te blijven tijdens de verzorging	133
Verwarrende puppyproblemen oplossen	137

Hoofdstuk 8: De zindelijkheidstraining 141

Je pup aan zijn bench leren wennen	142
Een voedingsschema opstellen	143
Een wc-plekje kiezen	144
Wat te doen bij een ongelukje	146
Omgaan met verschillende situaties	147
Wat als je op een flat woont?	147
Als je een groot deel van de dag weg bent: een puppyren gebruiken voor de zindelijkheidstraining	147

Deel III: De basisprincipes van de training begrijpen 151

Hoofdstuk 9: Een paar belangrijke commando's: Zit, Af, Blijf en No	153
Zit! Brave hond	153
Je hond laten zitten	154
Zitten op commando	155
De hond op commando laten liggen	156
Een begin maken met de lange oefening Af	157
Het commando 'Af' aanleren	158
Naar je plaats!	160
De oefening Blijven	161
Zit-en-blijf aanleren	161
Goede manieren voor deuren en trappen	165
Je hond leren je spullen met rust te laten: het commando 'No'	168
Hoofdstuk 10: Het buitenleven: wandelen aan de lijn, hierkomen op bevel	171
Met je hond wandelen	171
Geboren om te trekken: je hond leren de lijn te respecteren	172
In de echte wereld oefenen: afleiding toevoegen	174
Het spel van het hierkomen winnen	175
Het commando 'Hier' aanleren	176
Voor afleiding zorgen	178
Afleiding zoeken met je hond los van de riem	179
Het commando 'Touch' aanleren	179
Hoofdstuk 11: Wat je hond niet mag	183
Slechte gewoonten voorkomen	184
Voldoende beweging	184
Goed gezelschap	185
Goede gezondheid	185
Goede voeding	186
Goede training	186
Omgaan met onacceptabel gedrag van je hond	187
Gedragsproblemen aanvaarden	188
Het gedragsprobleem van je hond proberen op te lossen	189
Een nieuw thuis voor je hond vinden	190
Je hond leren zijn poten op de grond te houden	190
Een paar basisoplossingen	191
Zit-en-blijf gebruiken	192
Een eind maken aan het opspringen tegen het aanrecht	193
De blaffende hond rustig krijgen	194
Blaffen als reactie op een prikkel	194
Blaffen om aandacht te krijgen	195
Blaffen als er iemand aan de deur is	195
Kauwen, maar niet op voedsel	196
Wisselen: de fysiologische behoefte om te kauwen	196
Verveling: de psychologische behoefte om te kauwen	197
Als je te maken hebt met een graver	197
Markeringsgedrag onder controle houden	198

Deel IV: Training voor gevorderden 201

Hoofdstuk 12: De voorbereiding op het Citizenship-examen	203
Een prettige hondse metgezel worden	204
Waaruit bestaat het Canine Good Citizen-examen	205
Klaar om het examen te doen	209
Wat wel en wat niet te doen tijdens het examen	212
Hoofdstuk 13: Trainen voor het plezier en voor wedstrijden	215
Trainen voor wedstrijden	215
Voorwaarden voor de Pre-Beginnersklas	217
Om te beginnen: het commando 'Ready!' aanleren	218
De controlepositie gebruiken	219
De oefeningen van het commando 'Ready!' doen	220
Het commando 'Ready!' aanleren	220
Volgen met afleiding	224
Volgen op nieuw terrein	224
Volgen met een assistent die afleidt	225
Dansen met Nero: volgen aan de riem	225
Het halt houden	226
Veranderingen van tempo en wendingen	227
Rally-obedience	228
Je hond is geen olifant	229
Hoofdstuk 14: Voorbereiding voor de hogere klassen	231
De oefening Staan	232
Je hond het commando 'Sta' leren	232
Je hond stil leren staan	233
Je hond stil leren staan zonder jouw hulp	233
Je hond het commando 'Sta-en-blijf' leren	234
Je hond laten staan en blijven	234
Je hond leren zich te laten aanraken door een vreemde	235
Los volgen	236
De overgang naar los volgen	236
Je hond los laten volgen	238
Hierkomen met afleiding	239
Voorzitten	240
Aan de voet zitten	242
De groepsoefeningen	244
Zelf voor afleiding zorgen	245
De oefening moeilijker maken	245
Hoofdstuk 15: Apporteren	247
Apport! Je hond goed leren apporteren	248
Het commando 'Pak' aanleren	249
Je hond de commando's 'Vast' en 'Geef' leren	250
Je hond helpen met apporteren op commando	252
Het apporteerblok leren vasthouden	252
Lopen met het apporteerblok	254
Het oppakken leren	255
Leren het apporteerblok terug te brengen	256
Apporteren	257

Het apporteren perfectioneren	257
Het geduld van je hond testen	258
Apporteren met afleiding	258

Deel V: Omgaan met speciale situaties 261

Hoofdstuk 16: Omgaan met agressie 263

Wat is agressie?	263
Wat is agressief gedrag?	264
De oorzaken van agressie bekijken	265
Omgaan met de agressie van je hond: prooi-, roedel-, vecht- en vluchtdrift	266
Omgaan met agressie van honden met een hoge prooidrift	268
Agressie van honden met een hoge verdedigingsdrift	269
Agressie van honden met een hoge roedeldrift	274
Omgaan met baknijd	276
Omgaan met angstbijters	277

Hoofdstuk 17: Je hond helpen bij speciale situaties 279

Angst voor harde geluiden en onweer	279
Verlatingsangst	280
De verlatingsangst aanpakken	280
D.A.P.	281
Andere oplossingen voor verlatingsangst	281
Een ongelukje in huis	282
Onderdanigheidsplasjes	283
Je hond mee in de auto nemen	284
Je hond laten wennen aan het in de auto stappen	285
Je hond laten blijven voordat hij de auto uit mag	285
De voorbereiding op de autorit	286
Wagenziekte verhelpen	287
Dagopvang voor honden	288
Goede manieren in het park	289
Naar de dierenarts	289
Geduld hebben met de herplaatser	290

Hoofdstuk 18: Je ouder wordende hond jong houden 291

Een grijze snoet: tekens van ouderdom bij de hond	292
Oefeningen om Nero lichamenlijk en geestelijk scherp te houden	292
Bedelen	293
Kruipen	293
Achterwaarts lopen	294
Strek oefeningen voor nek en kop	295
Rek oefening met de koffietafel	296
Lopen, zitten en liggen	296
Zwemmen	297
Geestelijke stimulatie	298
Voer en supplementen voor de oudere hond	299
Je hond slank en fit houden met een goed dieet	299
Supplementen voor een gezonde oudere hond	300
Vachtverzorging bij de senior	302

Een puppyvriendje voor je oudere hond erbij nemen	304
Hondenmanden, loopplanken en rolstoelen	305
Een comfortabele mand voor Nero	305
Hoogteverschillen overbruggen met een loopplank	306
Hulp voor de gehandicapte hond: de rolstoel	306
Hoofdstuk 19: Hulp bij de training zoeken	307
Een gehoorzaamheidscursus volgen	307
Een goede gehoorzaamheidscursus kiezen	308
Puppycursus	310
Gevorderde hondencursussen	311
Hoe kom ik aan een privétrainer	311
Deel VI: Het deel van de tientallen	313
Hoofdstuk 20: Tien valkuilen tijdens het trainen: trap er niet in	315
De basistraining uitstellen	315
Gedrag om aandacht te trekken	316
Vergeten je hond vrij te geven na de oefening Blijf	316
De beloning te snel weglaten	316
De naam van je hond gebruiken als een commando	317
Commando's moeten herhalen als je van huis bent	317
Je hond straffen als hij naar je toe komt	318
Achter je hond aanrennen	318
Te snel te veel verwachten	319
Niet consequent zijn	319
Hoofdstuk 21: Tien leuke en spannende sportactiviteiten	321
Agilitywedstrijden	321
Speurtraining	323
Jachtproeven	324
Lure coursing	324
IPO	324
Flyballwedstrijden	325
Doggydance	326
Belangrijke taken die leuk kunnen zijn voor honden	326
Diensthonden	326
Detectiehonden	326
Hulphonden	327
Maatjes	328
Hoofdstuk 22: Tien redenen waarom honden zich op een bepaalde manier gedragen	329
Waarom springen honden zo graag tegen mensen op?	329
Waarom ruiken honden aan delen van je lichaam waarvan je liever had dat ze die vermeden?	330
Waarom tillen reuen zo vaak hun poot op?	330
Waarom rijden honden op elkaar?	331
Waarom vinden honden het leuk om mensen of dingen na te jagen?	331
Waarom rollen honden in viezigheid?	332
Waarom eten honden onkruid of gras?	332

Waarom rijden honden tegen benen op?	333
Waarom schuiven sommige honden met hun achterste over de vloer?	333
Waarom draaien honden rondjes voordat ze gaan liggen?	333
Hoofdstuk 23: Tien leuke hondenkunstjes	335
Poot geven en high five	336
De andere poot	338
Omrollen	338
Doodliggen	340
Zoek de mijne	341
Door armen of hoepels springen	343
Tot hier en niet verder	345
Je hebt voer op je neus	346
Een buiging maken	347
Index	349

Inleiding

Wij zijn beiden opgegroeid met allerlei soorten honden. En hoewel we als kind niet de volledige verantwoordelijkheid droegen voor de honden, moesten we ze wel zelf uitlaten.

Kinderen hebben heel andere verwachtingen van honden dan volwassenen. Zo geloven kinderen niet in riemen. En omdat wij allebei in een stad opgroeiden, moesten we onze honden wel leren dicht bij ons te blijven. We zijn vergeten hoe we dat precies deden. Maar ongetwijfeld waren onze honden slimmer dan wij en vonden ze het tijdens hun dagelijkse uitjes nodig goed op ons te letten in plaats van andersom.

Pas in 1968 begonnen we met een meer gestructureerde manier van trainen. We hadden een Landseer ECT en besloten met hem te gaan trainen bij een lokale hondenschool. Voordat we het beseften was een aangenaam tijdverdrijf uitgegroeid tot een hobby en vervolgens tot een roeping. Lange tijd hebben we seminars en vijfdaagse trainingskampen geleid, waarbij we in bijna alle staten van de Verenigde Staten, op Bermuda, in Canada, Engeland en Puerto Rico zijn geweest.

Meer dan dertig jaar later delen we onze kennis nog steeds. Elk van onze honden heeft meer gediend als leraar dan als leerling, en we hebben veel meer van onze honden geleerd dan wij ze ooit hoopten te leren. Dit boek is een poging door te geven wat onze honden ons hebben geleerd.

Zonder hulp slagen maar weinig mensen erin zich ergens in te bekwaamen, laat staan een expert te worden. Wij hebben zeker veel hulp gehad. Een goed getrainde hond is het resultaat van opvoeding, meer de jouwe dan die van de hond. Je moet weten wat een hond een hond maakt, wat hij denkt, hoe hij reageert, hoe hij groeit, hoe hij zichzelf uit, wat hij nodig heeft en, het belangrijkste van al, waarom hij bepaald gedrag vertoont. Als je je hond begrijpt, kun je een goede band met hem opbouwen. Een hond is geen voorwerp. Elke hond is een unieke persoonlijkheid, en daarin ligt meteen ook de uitdaging.

Over dit boek

Wij hebben dit boek geschreven als een nuttig hulpmiddel. Wat we niet willen is dat hondentraining een vervelend karwei is dat stap voor stap doorlopen moet worden. Daarom hebben we dit boek zo ingedeeld dat de hoofdstukken afzonderlijk van elkaar geraadpleegd kunnen worden,

afhankelijk van de situatie. Heb je bijvoorbeeld een hond die al wel getraind is maar nog wat meer zou kunnen leren? Ga dan direct naar de desbetreffende hoofdstukken.

Ook verwachten we niet dat de lezer alle informatie uit dit boek onthoudt. Door het boek heen hebben we geheugensteuntjes en verwijzingen naar meer informatie over een bepaald onderwerp opgenomen. Bedenk dat hondentraining leuk is. In elk geval gaat het niet om reeksen verplichte oefeningen, tenzij je gaat deelnemen aan wedstrijden.

In deze nieuwe editie hebben we drie hoofdstukken gewijd aan puppy's. Omdat de training begint op het moment dat je dat kleine wolbaaltje mee naar huis neemt, leggen we alles uit over het gedrag en wat je de komende weken en maanden kunt verwachten. We vertellen zelfs hoe je moet handelen wanneer je met je kleine Nero thuiskomt. We geven je tips over de training, gaan in op diverse trainingshulpmiddelen en helpen je een dagelijks schema op te stellen. We wijden een heel hoofdstuk aan zindelijkheids- en aan benchtraining.

Wij beschouwen onze oudere honden ook als onze vrienden en hebben in deze editie een hoofdstuk opgenomen over hoe je je ouder wordende hond jong houdt. We geven oefeningen die je kunt doen om zijn ledematen soepel te houden, tips voor zijn voer, informatie over de nieuwste voedingssupplementen en nog veel meer. Ten slotte hebben we informatie opgenomen over opvanghonden, uitlaatvelden, dagopvang voor honden en over reizen met de hond. We geven zelfs tips voor als je een nacht met je hond in het huis van vrienden doorbrengt.

Alles bij elkaar is dit een praktisch boek waarvan we hopen dat het zal helpen de relatie van jou met je hond zo goed mogelijk te maken.

In dit boek gebruikte conventies

In dit boek gebruiken we de volgende conventies voor een consistent en gemakkelijk te begrijpen geheel.

- ✓ Nieuwe termen staan *cursief* en worden meteen uitgelegd.
- ✓ Met **vette** tekst worden sleutelwoorden in lijsten met opsommingstekens of de onderdelen van genummerde lijsten aangegeven.
- ✓ Verwijzingen naar een specifiek trainingscommando of -signaal hebben een beginhoofdletter en staan tussen aanhalingstekens. Bijvoorbeeld: gebruik het commando 'Hier'.

Hetzelfde geldt voor uitgesproken commando's. Bijvoorbeeld: als je je hond wilt aanlijnen, zeg dan 'Hier'.

- ✔ Verwijzingen naar een bepaalde positie en oefening beginnen met een hoofdletter. Bijvoorbeeld: de positie Voet of de oefening Zit.
- ✔ Wat de werkelijke naam van je hond ook is, in dit boek noemen we de hond vaak Nero.

Wat je niet hoeft te lezen

Net als elk ander *Voor Dummies*-boek is dit boek zo geschreven dat je gemakkelijk de benodigde informatie kunt vinden. Als je bijvoorbeeld al lang een hond hebt en alleen maar wat hulp nodig hebt bij de training, is de kans groot dat je niet alles hoeft te lezen. Voor die gevallen hebben we de informatie vereenvoudigd zodat je snel de tekst herkent die je kunt overslaan. Hoewel deze informatie interessant is en betrekking heeft op het desbetreffende onderwerp, is ze niet essentieel:

- ✔ **Tekst in kaders:** Tekst in grijze kaders komen hier en daar voor. Het gaat om leuke feitjes en interessante verhaaltjes, maar deze informatie is niet noodzakelijk bij de training van de hond.
- ✔ **Alles waar een 'Technisch'-pictogram voor staat:** Dit is interessante informatie maar als je deze overslaat kun je je hond nog steeds met goed gevolg trainen. (Zie 'In dit boek gebruikte pictogrammen' verderop in deze Inleiding voor meer informatie over pictogrammen.)

Enkele veronderstellingen

Bij het schrijven van dit boek zijn we van het volgende uitgegaan:

- ✔ Je hebt een hond of bent van plan er een te nemen.
- ✔ Je wilt dat de hond zich goed gedraagt, zowel voor je eigen belang als voor dat van je hond.
- ✔ Je bent gemotiveerd en vindt de training van je hond heel belangrijk.
- ✔ Je bent op zoek naar een redelijk geprijsd boek dat je de vrijheid geeft je hond te trainen volgens de door jou gewenste methode en wanneer het jou uitkomt.
- ✔ Je weet nog niet veel van hondentraining, of je hebt zonder veel succes je hond enige gehoorzaamheid proberen bij te brengen.

Zelfs als je wel ervaring hebt met het trainen van honden, is dit boek nuttig. In alle jaren dat we met zeer uiteenlopende hondentrassen en -karakters hebben gewerkt, hebben we veel trucs verzameld die ook voor ervaren hondentrainers van nut kunnen zijn.

Hoe dit boek in elkaar zit

De informatie over training in dit boek is in drie niveaus ingedeeld: basis, gevorderd en vergevorderd. Elk deel bevat de stappen die nodig zijn voor het behandelde niveau, en bovendien nog wat extra informatie voor gegarandeerd succes. Je kunt alle delen doorwerken of alleen de gewenste.

Deel I: Voorbereidingen treffen voor een succesvolle training

Dit deel beschrijft hoe je je voorbereidt op het trainen van je hond. De hoofdstukken gaan over het belang van training, het leren begrijpen van hondengedrag en het voorbereiden van de training. De voedingsbehoeften van je hond en zijn gezondheid bepalen voor een groot deel hoe hij zich gedraagt, en daarom gaat dit deel ook in op het belang van goede voeding en medische verzorging. Ten slotte bevat het een hoofdstuk over het kiezen van trainingshulpmiddelen, zoals halsbanden en riemen.

Deel II: Omgaan met je pup

In dit deel helpen we je met de ontwikkeling van je pup en laten je zien hoe deze zijn gedrag beïnvloedt. Ook geven we je tips over hoe je te werk gaat zodra je je pup hebt opgehaald. We geven trainingstips die gemakkelijk uitvoerbaar zijn. Ook hebben we een hoofdstuk opgenomen over zindelijkheids- en benchtraining.

Deel III: De basisprincipes van de training begrijpen

In dit deel begin je met de training van je hond, zodat deze een goed opgevoed huisdier wordt. Elk hoofdstuk beschrijft de basiscommando's en hoe je ze je hond aanleert. Hoofdstuk 9 behandelt de oefeningen Zit, Af, Blijf en No, terwijl hoofdstuk 10 ingaat op het lopen aan de riem en het aanleren van het commando 'Hier'. Dit deel bevat ook een hoofdstuk over hoe je omgaat met ongewenst gedrag, zoals tegen mensen opspringen en blaffen.

Deel IV: Training voor gevorderden

Dit deel gaat in op het trainen van de hond op competitieniveau. Daarbij behandelen we de diverse niveaus, van basistraining tot training voor gevorderden. We hebben ook een hoofdstuk opgenomen over het apporteren op bevel, wat handig kan zijn als je je hond de krant wilt laten halen.

Deel V: Omgaan met speciale situaties

In dit deel behandelen we enkele minder algemene problemen, zoals agressief gedrag, verlatingsangst en angst voor onweer en harde geluiden, en hoe je daarmee omgaat. Ook bevat dit deel een hoofdstuk over de speciale behoeften van de oudere hond en geven we enkele oefeningen waarmee je hem jong houdt. We ronden dit deel af met een hoofdstuk over het vinden van deskundige hulp bij de training en de mogelijkheden die je daarbij hebt.

Deel V: Het deel van de tientallen

Elk 'Dummies'-boek bevat het deel van de tientallen. In dit deel vind je een aantal overzichten die steeds tien onderwerpen behandelen, handige informatie over hondentraining en verwante onderwerpen die je snel door kunt lezen. We hebben hoofdstukken opgenomen over valkullen waar je bij de training tegen aan kunt lopen, over sportactiviteiten, en over de redenen waarom honden bepaald gedrag vertonen. Lees voor kunstjes en spelletjes het laatste hoofdstuk.

In dit boek gebruikte pictogrammen

Ter verduidelijking van de lopende tekst in dit boek wordt gebruikgemaakt van een aantal pictogrammen, die in de marge staan. Deze kunnen belangrijke informatie, tips, waarschuwingen, of waargebeurde succesverhalen bevatten. De volgende pictogrammen komen aan bod:

Dit pictogram behandelt manieren om tijd, geld, energie en de eigen gezondheid te sparen.

Dit pictogram hangt de rode vlag uit; de gezondheid van baas of hond kan op het spel staan. Ook de tijdens de training te vermijden stappen komen aan bod. Doorgaan is op eigen risico!

Dit pictogram geeft informatie die belangrijk genoeg is om te onthouden.

Dit pictogram gaat dieper op een onderwerp in. Deze informatie is niet essentieel voor de training, maar kan nuttig zijn om te weten.

Dit pictogram gaat in op trainingsmethoden en -strategieën die met succes zijn toegepast.

Hoe nu verder?

Het is belangrijk dat je *vandaag* aan de slag gaat met de hondentraining. Hoe sneller je immers begint je hond te leren hoe hij zich dient te gedragen, hoe sneller jullie vreedzaam samen kunnen leven, en hoe sneller eventuele problemen de kop worden ingedrukt. Sla de pagina dus maar om (of gebruik de inhoudsopgave of de index om de benodigde informatie te zoeken) en ga aan de slag! Je hond zal je er dankbaar voor zijn.